

Kulturdepartementet

Boverket
Box 534
371 23 KARLSKRONA

Formas
Box 1206
111 82 STOCKHOLM

Riksantikvarieämbetet
Box 5405
114 84 STOCKHOLM

Arkitekturmuseet
111 49 STOCKHOLM

Uppdrag till miljö- och kulturmyndigheter om samverkan för att främja en hållbar stadsutveckling

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Boverket, Formas, Riksantikvarieämbetet och Arkitekturmuseet att medverka till en ökad samverkan inom miljö- och kulturpolitiken, i syfte att bl.a. stärka förutsättningarna för en hållbar stadsutveckling. Samarbete ska också ske med Delegationen för hållbara städer, under dess verksamhetsperiod.

Utifrån ett sammanhållet perspektiv på hållbar utveckling ska sociala och kulturella aspekter särskilt prioriteras i det gemensamma arbetet. Arkitekturens samlande och innovativa roll i processerna för en hållbar utveckling av städerna ska lyftas fram, liksom värdet av social mobilisering. Särskild uppmärksamhet ska riktas mot de möjligheter som finns för en positiv utveckling i stadsdelar med utbrett utanförskap.

Uppdraget innebär att:

1. Myndigheterna ska tillsammans och i samråd med berörda parter arbeta långsiktigt för att tydligare knyta samman olika miljöaspekter med kulturmiljö, arkitektur och stadsutveckling, inom ramen för statens ansvar för samhällsbyggande. Myndigheterna ska gemensamt utarbeta en långsiktig plan för arbetet med olika aspekter av hållbar stadsutveckling

med en tydlig utgångspunkt i de som bor och verkar i staden. I detta arbete ingår även det internationella perspektivet som t.ex. samarbetet inom FN (UN-Habitat) samt att bistå med underlag inför World Urban Forum 5 (WUF 5). En analys av vilka forskningsbehov som finns inom området ska ingå.

2. Myndigheterna ska gemensamt bidra till aktiviteter om hållbart samhällsbyggande under världsutställningen Expo 2010 i Shanghai, Kina. Dessa aktiviteter bör visa på visioner och framtida möjligheter för bostadsområden med stora fysiska, miljömässiga och sociala behov av utveckling. Aktiviteterna kan belysa hur ökad arkitektonisk kvalitet, historiska dimensioner samt sociala och kulturella insatser tillsammans med innovationer för t.ex. minskad energiförbrukning, bättre kollektivtrafiklösningar och bättre tillgänglighet för alla kan skapa stadsdelar som kan ingå i ett allsidigt hållbart samhälle.

Utgångspunkterna för de gemensamma aktiviteterna ska vara Sveriges tema för deltagandet under Expo 2010, "Sweden - Spirit of Innovation". Syftet ska vara att bidra till en ökad internationell uppmärksamhet av svensk hållbar arkitektur och stadsplanering.

3. Myndigheterna ska tillsammans utbyta erfarenheter med och göra informationsinsatser för berörda myndigheter, institutioner organisationer och allmänheten. Erfarenheter, goda exempel och framgångsrika metoder ska spridas om hur tvärsektoriellt arbete och social mobilisering kan ge positiv effekt i fysiskt eftersatta stadsdelar. Det kan t.ex. gälla upprustning och utveckling som varit fysiskt och socialt gynnsam för stadsdelar eller förorter som präglats av utbrett utanförskap. Exempel kan hämtas såväl inom som utom landet. Att involvera de som bor och verkar i områdena är centralt för detta arbete.

Myndigheterna bör vidare samråda med andra relevanta aktörer på området, såsom Mångkulturellt centrum, Sveriges kommuner och landsting, Energimyndigheten, Vinnova, Sveriges Miljöteknikråd, Swentec m.fl. Samråd ska även ske med kommuner med lokala utvecklingsavtal när frågor och/eller insatser rör utvecklingen i de stadsdelar som omfattas av avtalen.

Boverket ska vara sammankallande för uppdragsdel 1, med undantag för analysen av forskningsbehov där Formas ska vara sammankallande, Arkitekturmuseet för uppdragsdel 2 och Riksantikvarieämbetet för uppdragsdel 3.

Myndigheterna ska gemensamt inkomma med en delrapport till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) senast den 15 juni 2010 och slutredovisa uppdraget i form av en skriftlig rapport senast den 1 mars 2011.

Skälen för regeringens beslut

För att nå ett allsidigt hållbart samhälle behövs ett öppet och kontinuerligt utbyte av erfarenheter och kunskaper. Att arbeta över sektorsgränser och finna former för att involvera boende, företagare och andra aktörer är nödvändigt när det gäller samhällsbyggande och stadsplanering. Kultur- och miljöpolitiken har många beröringspunkter inom detta område.

Ökade klimatförändringar påverkar oss alla, inte minst i våra städer. Kvaliteten på miljön måste förbättras, utsläpp av växthusgaser minska och energianvändningen effektiviseras. Det finns en väldig hållbarhetspotential i den täta och mångfunktionella staden med levande och trygga stadsmiljöer, gott underlag för klimatvänlig kollektivtrafik, möjligheter till effektiv uppvärmning och låga växthusgaser per capita. Andra viktiga utmaningar för städerna är en fortgående urbanisering, ekonomiska och sociala förändringar och globaliseringen. Inom och mellan städer finns stora sociala och ekonomiska variationer som även påverkar kvaliteten på miljön.

Hur miljöer, stadslandskap, byggnader och bostäder ser ut och fungerar, genom utbud och fysisk tillgänglighet, är av stor betydelse för dess invånares livsvillkor. Många aspekter inverkar på hur god kvalitet i stadsmiljön skapas – ekonomiska, tekniska, sociala, arkitektoniska, kulturella och ekologiska. Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning är ännu en aspekt.

Utförandet av städernas bostadsbestånd, t.ex. en del av det s.k. miljonprogrammet som byggdes under 1960- och 70-talen, har en betydande inverkan på klimatet och på de boendes livskvalitet. I vissa stadsdelar finns ett utanförskap påverkat av bl.a. bostadssegregation. Det kan bestå i trångboddhet, hög arbetslöshet, låg utbildningsnivå och långvarigt bidragsberoende.

Effektivare samverkan och en helhetssyn på stadsplanering, arkitektur och infrastruktur kan bidra till att skapa mer miljövänliga och attraktiva bostadsområden. Ökad samsyn mellan olika sektorer kan också bidra till bättre social jämvikt mellan stadsdelar och en livsmiljö av högre kvalitet.

Bakgrund

Dialog om tvärsektoriell samverkan

Regeringen stärker samverkan inom miljö- och kulturpolitiken. Kultur- och Miljödepartementen har i dialog med myndigheter inom respektive område lyft fram behovet av tvärsektoriell samverkan för att utveckla arbetet för en hållbar stadsutveckling. De båda departementen har arrangerat ett antal möten där representanter för departementen, myndigheter samt andra inbjudna aktörer har diskuterat formerna för

stärkt samverkan. Diskussionerna har syftat till en långsiktig och slagkraftig samverkan som bl.a. uppmärksammar arkitekturens samlande och innovativa roll i processerna för ett socialt, kulturellt, ekonomiskt och miljömässigt hållbart samhälle.

Det har i dessa diskussioner uttryckts att bostads- och stadsplaneringspolitiken under en längre tid bidragit till att befästa sociala strukturer som kan orsaka ett fördjupat utanförskap. Det har därför sagts att en upprustning och förändring av många förorter och stadsdelar, med utgångspunkt i situationen för dem som bor och verkar i området, kan komma att bli en av de mest angelägna framtids-satsningarna. I planeringen och utformningen av ett hållbart samhälle måste aspekter som miljö- och klimatpåverkan vägas samman med sociala och kulturella aspekter.

Vidare har konstaterats att Sverige har ett internationellt anseende inom arkitektur, samhällsbyggande och hållbar stadsutveckling, där miljötänkande kombineras med socialt ansvar och funktionell och estetisk utformning. Detta är en exportpotential som bör utvecklas. Att det offentliga arbetet med den fysiska miljön i Sverige ska grundas på sociala aspekter och ett tydligt medborgarperspektiv med tillgänglighet för alla är centralt.

Underlag och dokument av betydelse för uppdraget

EU:s ministrar ansvariga för urban utveckling har i den så kallade Leipzigstadgan (24 maj 2007) kommit överens om en strategi för hållbar stadsutveckling. I november 2008 antog EU rådsslutsatser om arkitektur: Kulturens bidrag till hållbar utveckling (2008/C 319/05). Båda dessa dokument framhåller vikten av ett tvärgående samarbete. Kulturen, miljön, ekonomin och de sociala förhållandena är av lika stor betydelse för en hållbar stadsutveckling, enligt båda dokumenten. Arkitekturens betydelse pekas också särskilt ut, genom att den ger återverkningar på såväl miljö, social sammanhållning, ekonomi som stadens kulturella dimension.

I Sverige vilar det offentliga ansvaret för att utveckling och förändring av den fysiska miljön i samhället får en gestaltning av hög kvalitet på ett antal organ med kompletterande roller. Enligt plan- och bygglagen (1987:10) ansvarar kommunerna för planläggning. De har planmonopol och prövar frågor om bygglov. Statliga myndigheter kan dock medverka till ökad kvalitet, bl.a. genom kommunikativa insatser och andra insatser som kan öka kunskapen inom området.

Inom ramen för det urbana utvecklingsarbetet (förordning [2008:348] om urbant utredningsarbete) pågår kunskapsbaserade och tvärsektoriellt samordnade utvecklingsinsatser för att nå regeringens inriktning för urbant utvecklingsarbete: bättre levnadsvillkor i stadsdelar med utbrett utanförskap och färre stadsdelar med utbrett utanförskap.

Delegationen för hållbara städer är tillsatt för perioden 2008-2010 och har i uppdrag att stimulera arbetet för långsiktigt välfungerande och attraktiva stadsmiljöer med minimerad miljöpåverkan. Bland annat fördelar delegationen 340 miljoner kronor i projektmedel i syfte att stimulera hållbara stadsbyggnadsprojekt som väsentligen bidrar till att minska utsläppen av växthusgaser.

Världsutställningen Expo 2010 i Shanghai äger rum den 1 maj till den 31 oktober 2010. Regeringen utsåg 2007 Kommittén för Sveriges deltagande i världsutställningen Expo 2010 i Shanghai. Kommittén ansvarar för förberedelser och genomförande av Sveriges deltagande.

På regeringens vägnar

Lena Adelsohn Liljeroth

Monica Fundin Pourshahidi

Kopia till

Miljödepartementet/H
Integrations- och jämställdhetsdepartementet/IU
Finansdepartementet/BO, BA
Utrikesdepartementet/FIM
Näringsdepartementet/FIN
Socialdepartementet/ST
Delegationen för hållbara städer
Kommittén för Sveriges deltagande i världsutställningen Expo 2010 i Shanghai
Exportrådet/Symbiocity
Vinnova
Sveriges Miljöteknikråd, Swentec
Mångkulturellt centrum i Botkyrka/European Urban Knowledge Network (EUKN)
Sveriges kommuner och landsting
Stiftelsen Svensk industrideSIGN (SVID)
Föreningen Svensk Form
Sveriges Arkitekter

